

Valstybinė
kainų ir
energetikos
kontrolės
komisija

BIOKURO RINKOS STEBĖSENOS ATASKAITA UŽ 2015 M. II KETV.

Vilnius, 2015

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
Verkių g. 25C-1,
LT-08223 Vilnius
Tel. +370 5 213 5166
Faks. +370 5 213 5270
El. p. rastine@regula.lt
www.regula.lt

2015 m. spalio

Turinys

Įvadas	4
1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje	5
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga	8
3. Geografinis pasiskirstymas	16
Išvados	18
Priedai	19

Ivadas

Besivystančiai biokuro rinkai skiriama vis daugiau dėmesio. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) duomenimis, 2015 m. II ketv. centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (toliau – CŠTĮ) ir reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai (toliau – NŠG) biokuro nupirko 38,5 proc. daugiau nei per tą patį laikotarpį 2014 m. Nors biokuro poreikis, lyginant su 2014 m. tuo pačiu laikotarpiu išaugo, o šilumos gamintojai reikalavo aukštos biokuro kokybės, biokuro pasiūla viršijo paklausą.

2015 m. II ketv. biokuro tiekimo rinkoje buvo stebimas nedidelis koncentracijos lygis (plačiau 8 psl.). Esant nedidelei biokuro tiekėjų koncentracijai naudą iš biokuro rinkos vystymosi gauna ne tik stambūs, bet ir smulkūs tiekėjai, o tai skatina naujų bei smulkių biokuro tiekėjų norą plėtoti savo veiklą. Didžiausias biokuro tiekėjas 2015 m. II ketv. užėmė 14,6 proc. rinkos, energijos išteklių biržoje pardavė 89,2 proc. viso parduoto biokuro.

Energijos išteklių rinkos įstatymas¹ įpareigoja CŠTĮ ir NŠG 2015 m. ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir (ar) elektros gamybai reikalingo biokuro įsigyti energijos išteklių biržoje. Dėl to 2015 m. II ketv. energijos išteklių biržoje buvo sudaryta daugiausiai biokuro pirkimo-pardavimo sandorių vertinant nuo biokuro biržos veiklos pradžios, tačiau konkurencija tarp biokuro tiekėjų nebuvo didelė. 2015 m. II ketv. CŠTĮ ir reguliuojami NŠG energijos išteklių biržoje nupirko 67,9 proc. viso biokuro kiekio. Komisijos duomenimis, 2015 m. II ketv. 70,3 proc. medienos kilmės biokuro buvo nupirkta už mažesnę nei biržos kainą (plačiau 13 psl.).

Vertinant bendrą 2015 m. II ketv. energijos išteklių biržoje pirktą biokuro kiekį būtų galima teigti, kad energetikos įmonės laikosi Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtintų įpareigojimų, tačiau, vertinant energetikos įmones kaip atskirus ūkio subjektus, pastebėtina, kad 25 proc. energetikos įmonių 2015 m. II ketv. energijos išteklių biržoje biokuro nepirko ir daugiau nei pusė iš jų pirko už didesnę nei energijos išteklių biržoje kainą. Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, 2015 m. II ketv. biokuro biržoje formavosi mažesnės kainos lyginant su dvišalių sutarčių pagrindu pirktu biokuro kainomis, todėl Komisija atkreipia energetikos įmonių dėmesį dėl Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo vykdymo svarbos.

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 8 ir 10 punktais teikia biokuro rinkos stebėsenos ataskaitą už 2015 m. II ketv. Šioje ataskaitoje analizuojami Komisijos licencijuojamų šilumos tiekimo įmonių bei Komisijos reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų pagal sutartis ir energijos išteklių biržoje pirktą medienos kilmės biokuro (t_{ne} ir MWh), skirtą šilumos bei elektros, pagamintos bendrame technologiniame cikle (toliau – Kogeneracinėse jėgainėse), duomenys. Biokuro ataskaitos tikslas – išanalizuoti konkurenciją biokuro rinkoje ir įvertinti pirktą biokuro kiekius ir kainas bei jų pokyčius.

¹ Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str.1 dalis.

1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje

2015 m. II ketv. biokuro rinkoje veikė 41 CŠTĮ dalyvis, 11 reguliuojamų NŠG, 106 Komisijos kuro duomenų surinkimo sistemoje deklaruoti biokuro tiekėjai, iš kurių 78 yra registruoti energijos išteklių biržoje.

2015 m. II ketv. energijos išteklių biržoje buvo registruoti 212 biržos dalyvių, iš jų 34 – CŠTĮ ir 4 – reguliuojami NŠG. 2015 m. II ketv. įvykdyta 537 biokuro pirkimo–pardavimo sandorių (105 – Kauno, 82 – Vilniaus, 64 – Alytaus, 59 – Marijampolės, 56 – Klaipėdos, 55 – Panevėžio, 51 – Šiaulių, 48 – Utenos, 13 - Telšių ir 4 Tauragės prekybos zonoje). Daugiausia prekiauta vidutinės kokybės biokuru², gaminamu iš malkinės medienos. Iš viso suprekiauta 78 359 t_{ne} biokuro už 9,788 mln. Eur (33,4796 mln. Lt)³. 2015 m. II ketv., palyginti su ankstesniais periodais, biokuro biržoje buvo sudaryta daugiausiai (537) sandorių. Vertinant energijos išteklių biržoje pirktą biokuro kainą pagal sudarytų sandorių trukmę, matyti, kad vidutinė svartinė medienos skiedrų kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2015 m. II ketv. buvo 0,8 proc. mažesnė nei perkant pagal ilgalaikius sandorius, o medienos granuliu atitinkamai – 4,9 proc.

1 lentelė. 2015 m. II ketv. prekyba energijos išteklių biržoje

	Pirkėjų skaičius	Tiekėjų skaičius	Sandorių kiekis, t _{ne}	Savaitės trukmės sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Ilgalaikių sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Savaitės trukmės sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Ilgalaikių sandorių svartinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Atlikta sandorių	Sandorių vertė, tūkst. Eur
Balandis	27	44	19095	122,13	122,08	241,98	261,98	183	2353,33
Gegužė	24	38	19762	117,22	122,79	308,00	362,40	160	2332,49
Birželis	23	40	39502	112,54	113,55	250,23	262,40	194	5103,00
Iš viso II ketv.	30	54	78359	117,7	118,69	249,45	262,22	537	9788,82

Šaltinis Komisija.

Pastebėtina, kad Energijos išteklių rinkos įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad energetikos įmonėms įsigyjant energijos išteklius elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti įsigijimo energijos išteklių biržoje būdui turi būti teikiama pirmenybė prieš kitus teisės aktuose numatytus energijos išteklių įsigijimo būdus, o to paties įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai bei šilumą ir elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, energijos išteklių biržoje 2015 metais privalo įsigyti – ne mažiau kaip 50 proc., 2016 metais ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 100 proc. biokuro kiekio.

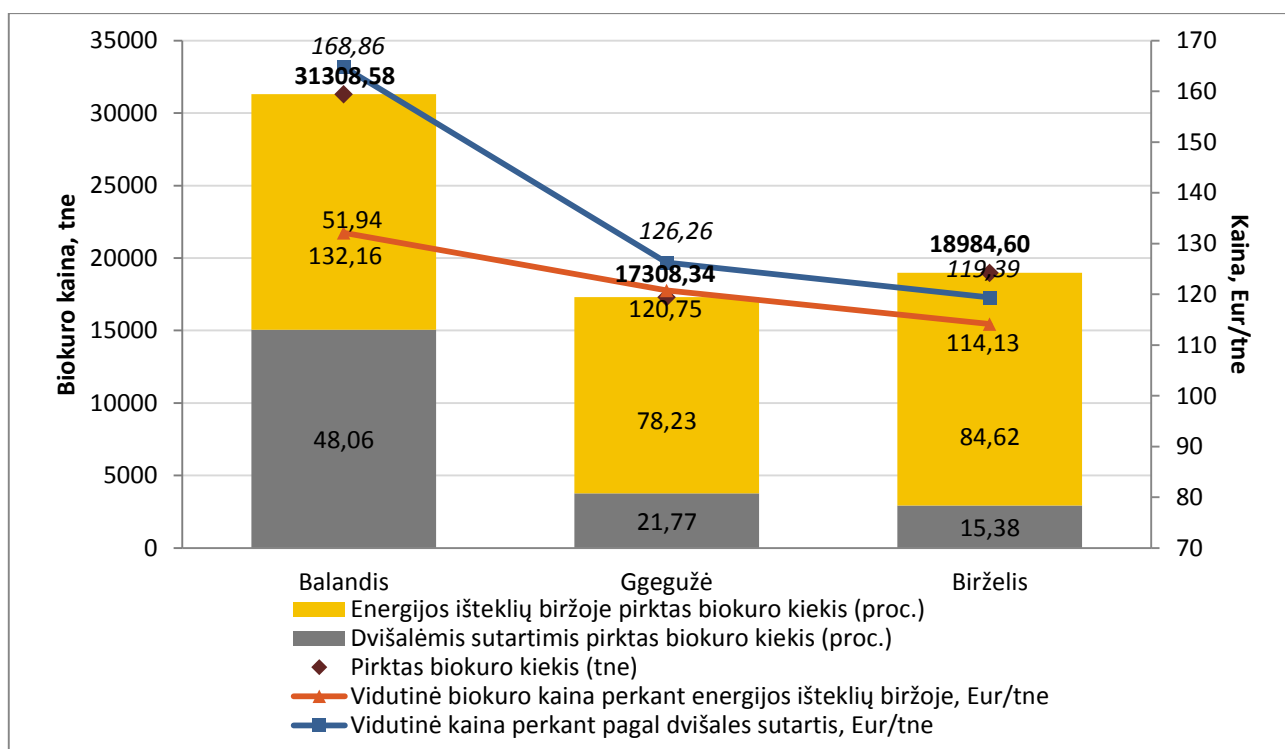
² Biokuro rūšis, kurio drėgnis 35–55 % naudojamosios masės, o peleningumas nuo sausosios masės – 3 %.

³ Svarbu paminėti, kad pagal biokuro biržoje per konkrečią sesiją sudaromą sandorį kuras tiekiamas tam tikrais mėnesiais ateityje.

Priimant Energijos išteklių rinkos įstatymą buvo siekiama sudaryti sąlygas skaidriai ir konkurencingai aplinkai vykdyti energijos išteklių prekybą bei užtikrinti efektyvią kuro ir energijos, naudojamų šilumos ir elektros gamybai, pirkimų priežiūrą ir atsakomybės taikymą už tokių pirkimų tvarkos nesilaikymą.

2015 m. II ketv. energijos išteklių biržoje įsigyta 67,9 proc. viso biokuro kiekio, t. y. 9 kartus daugiau nei 2014 m. II ketv., o likęs biokuro kiekis (32,1 proc.) buvo įsigytas pagal dvišales sutartis. Per pirmąjį 2015 m. pusmetį energijos išteklių biržoje įsigyta 46,9 proc. viso biokuro kiekio, pagal dvišales sutartis – 53,1 proc. **Pastebėtina, kad įsigytas (pirktas) biokuro kiekis konkretų mėnesį, apskaičiuojamas pagal energijos išteklių biržoje arba dvišalius sandorius šilumos tiekėjui pristatytą biokuro kiekį.** 2015 m. II ketv. vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje sausio mėn. buvo 27,8 proc. mažesnė, palyginti su kaina, už kurią buvo pirktas biokuras pagal dvišales sutartis, atitinkamai vasario mėn. – 4,6 proc., kovo mėn. – 4,6 proc. (žr. 1 pav.).⁴

1 pav. Pirkto biokuro kiekis (t_{ne}) ir vidutinė biokuro kaina su transportavimu (Eur/t_{ne}) 2015 m. II ketv.

Šaltinis Komisija.

Biokuro kaina biržoje 2015 m. balandžio, gegužės ir birželio mėn. buvo mažesnė nei 2014 m. atitinkamais mėnesiais. Vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje 2014 m. balandžio mėn. buvo 200,21 Eur/t_{ne} (691,29 Lt/t_{ne}), gegužės mėn. – 171,64 Eur/t_{ne} (592,64 Lt/t_{ne}), birželio mėn. – 168,73 Eur/t_{ne} (582,59 Lt/t_{ne}).

Sausio mėn. vidutinė dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kaina, buvo 27,8 proc. arba 36,7 Eur/t_{ne} (126,72 Lt/t_{ne}) didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal biržoje sudarytus sandorius

⁴ Biokuro, įsigyto energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis, vidutinė kaina skaičiuota kaip sąnaudų ir kiekio santykis atitinkamą mėnesį.

(atitinkamai 168,86 Eur/t_{ne} (583,04 Lt/t_{ne}) ir 132,16 Eur/t_{ne} (456,32 Lt/t_{ne})). Vasario mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 4,6 proc. arba 5,51 Eur/t_{ne} (19,02 Lt/t_{ne}) didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 126,26 Eur/t_{ne} (435,95 Lt/t_{ne}) ir 120,75 Eur/t_{ne} (416,93 Lt/t_{ne})). Kovo mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 4,6 proc. arba 5,26 Eur/t_{ne} (18,16 Lt/t_{ne}) didesnė nei biokuro perkant energijos išteklių biržoje kaina (atitinkamai 119,39 Eur/t_{ne} (412,23 Lt/t_{ne}) ir 114,13 Eur/t_{ne} (394,07 Lt/t_{ne})).⁵

Ženklių biokuro biržoje ir pagal dvišalius sandorius piršto biokuro kainų skirtumą balandžio mėn. lėmė tai, kad dalis CŠTĮ ir NŠG biokurą piršto pagal anksčiau sudarytas dvišales sutartis už didesnę nei biržoje kainą. Gegužės ir birželio mėn. ženkliai daugiau biokuro energetikos įmonės įsigijo energijos išteklių biržoje, nepaisant to, padidėjus paklausai, kaina biržoje nedidėjo. Skirtumas tarp energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis piršto biokuro kainų gegužės ir birželio mėnesį buvo nežymus. Detalesnė informacija apie dvišalių sutarčių pagrindu piršto biokuro kainas pagal savivaldybes pateikiama priede.

2015 m. II ketv. prekyba biržoje, lyginant su ankstesniais periodais, buvo intensyviausia, tai rodo energetikos įmonių siekį tinkamai vykdyti Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str. įtvirtintą nuostatą ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir (ar) elektros energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio įsigyti energijos išteklių biržoje. Kainų skirtumas tarp biržoje ir pagal dvišales sutartis piršto biokuro 2015 m. II ketv., lyginant su 2015 m. I ketv., mažėjo dėl to, kad vis daugiau biokuro buvo perkama energijos išteklių biržoje, o pagal dvišales sutartis piršto biokuro kaina buvo artima biržos kainoms.

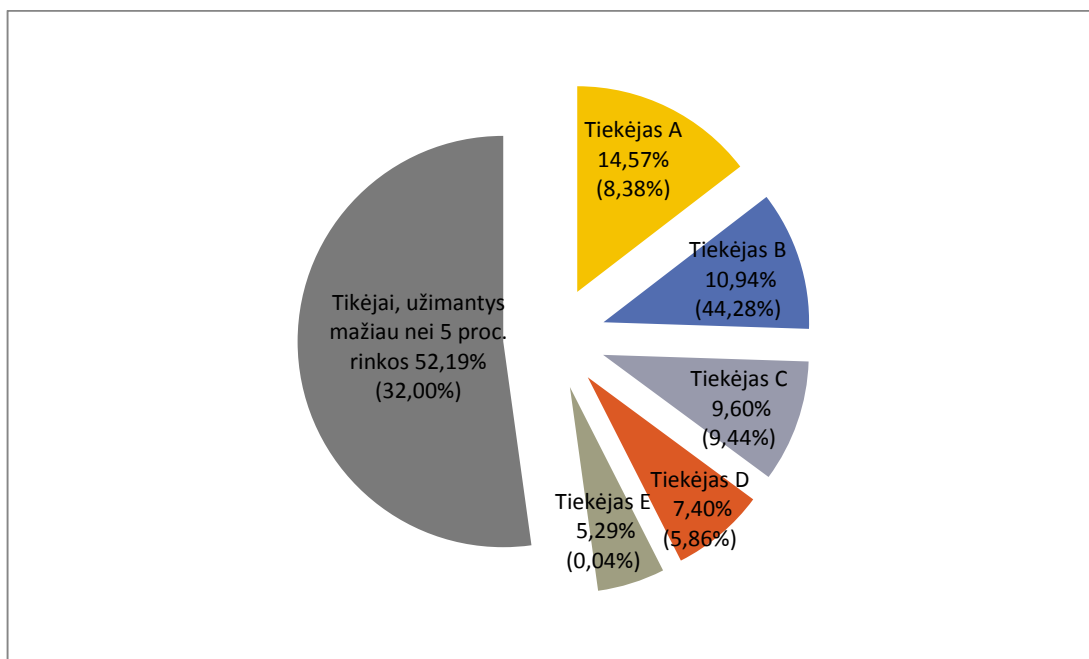
⁵ Komisijos interneto puslapyje skelbiama šalies vidutinė kuro kaina skaičiuojama kaip atitinkamos biokuro rūšies geometrinis svartinis vidurkis, eliminuojant ekstremalias reikšmes (mažiausią ir didžiausią), todėl ši kaina skiriasi nuo kainos, skaičiuotos kaip sąnaudų ir kiekio santykis.

2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga

2015 m. II ketv. CŠTĮ bei reguliuojami NŠG biokurą pirko iš 106 biokuro tiekėjų, iš kurių 16-os tiekėjų produkcija iš viso užėmė 76,34 proc. rinkos. Daugiausia biokuro pardavęs tiekėjas užėmė 14,57 proc. rinkos, antras daugiausia pardavęs tiekėjas – 10,94 proc.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų CŠTĮ ir NŠG parduodamo biokuro apimtį, naudotas Herfindalo-Hiršmano indeksas (HHI) (angl. *Herfindahl-Hirschmann-Index*)⁶, kuris rodo rinkos koncentracijos laipsnį: 2015 m. II ketv. HHI = 607,03 (**biokuro tiekimo rinkoje pastebima nedidelė koncentracija**). Šešiolika didžiausių biokuro tiekėjų kartu užima $\frac{3}{4}$ rinkos, o likusią rinkos dalį pasidalijo net 90 tiekėjų. Kiti rinkos koncentracijos rodikliai buvo tokie⁷: $C_1 = 14,57$ proc., $C_4 = 42,52$ proc., $C_6 = 52,12$ proc. 2015 m. II ketv. biokuro nupirkta 67 601,51 t_{ne} už 8 831,27 tūkst. Eur (30 492,61 tūkst. Lt.), vidutinė kaina su transportavimu – 187,67 Eur/t_{ne} (637,63 Lt/t_{ne}).

2 pav. 2015 m. II ketv. ir 2014 m. II ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūros pagal parduoto biokuro apimtį, proc. palyginimas

Šaltinis Komisija.

Kaip matyti 2 pav., 2015 m. II ketv., lyginant su 2014 m. II ketv., biokuro tiekėjų rinkoje pastebimi pokyčiai: 2014 m. II ketv. tiekėjas B, užėmęs daugiau nei 40 proc. rinkos, t. y. užėmęs dominuojančią padėtį, 2015 m. II ketv. užėmė 10,94 proc. rinkos. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina

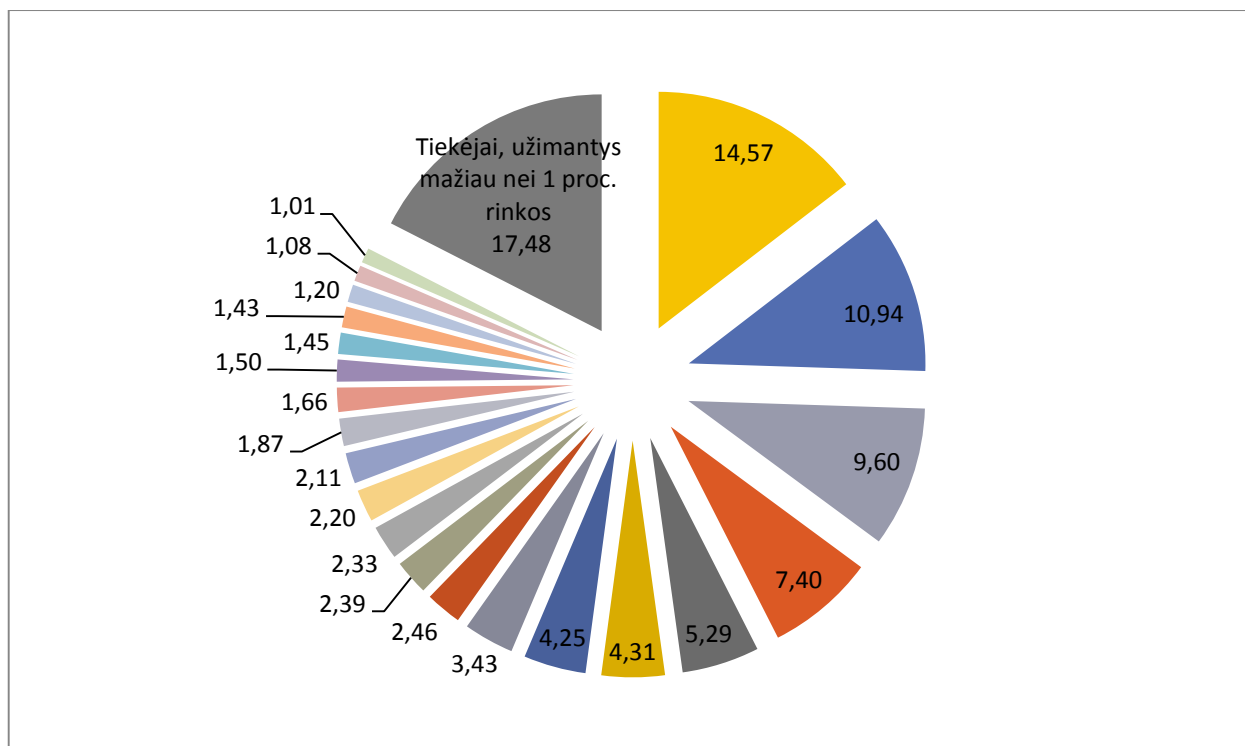
⁶ HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai. Jei HHI reikšmė mažiau nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis.

⁷ Koncentracijos rodikliai C_1 , C_4 , C_6 – rodikliai, rodantys atitinkamai vieno, keturių ar šešių didžiausių rinkos dalyvių procentinę dalį. Jei C_1 daugiau kaip 40 proc., tai rinkoje yra dominuojančią padėtį užimantis rinkos dalyvis. Jei C_4 yra daugiau nei 70 proc. – rinka labai koncentruota.

(su transportavimu) energijos išteklių biržoje 2015 m. II ketv. buvo 125,36 Eur/t_{ne} (432,84 Eur/t_{ne}), pagal dvišales sutartis – 190,59 Eur/t_{ne} (658,07 Lt/t_{ne}). 29,5 proc. biokuro šis tiekėjas pardavė energijos išteklių biržoje. Rinkos struktūros pokyčiai, sumažėjus šio tiekėjo rinkos daliai, vyko tiek tarp didžiųjų biokuro tiekėjų, tiek tarp mažesnių. Kitas tiekėjas (tiekėjas A) patiekė daugiausiai (14,57 proc.) viso 2015 m. II ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, kai 2014 m. II ketv. jo patiektas kiekis sudarė 8,38 proc. 89,2 proc. biokuro šis tiekėjas pardavė energijos išteklių biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) energijos išteklių biržoje 2015 m. II ketv. buvo 129,97 Eur/t_{ne} (448,76 Eur/t_{ne}), pagal dvišales sutartis – 149,42 Eur/t_{ne} (515,92 Lt/t_{ne}). Tuo tarpu tiekėjas C 2015 m. II ketv. patiekė 9,60 proc. viso per ataskaitinį laikotarpį patiekto biokuro kiekio, kai 2014 m. II ketv. jo patiektas kiekis sudarė 9,44 proc. Atitinkamai tiekėjas D 7,40 proc. ir 5,86 proc., tiekėjas E 5,29 proc. ir 0,04 proc. Taip pat ženkliai (20,19 proc. punkto) padidėjo mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) rinkos dalis.

3 pav. pateikiama detalesnė informacija apie 2015 m. II ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūrą pagal parduoto biokuro apimtį (proc.). Tiekėjai, užėmę mažiau nei 5 proc., bet daugiau nei 1 proc. rinkos, 2015 m. I ketv. pardavė 34,71 proc. viso biokuro kiekio.

3 pav. 2015 m. II ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal parduoto biokuro apimtį, proc.

Šaltinis Komisija.

2 lentelėje pateikiami CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro koncentracijos rodikliai 2015 m. II ketv.

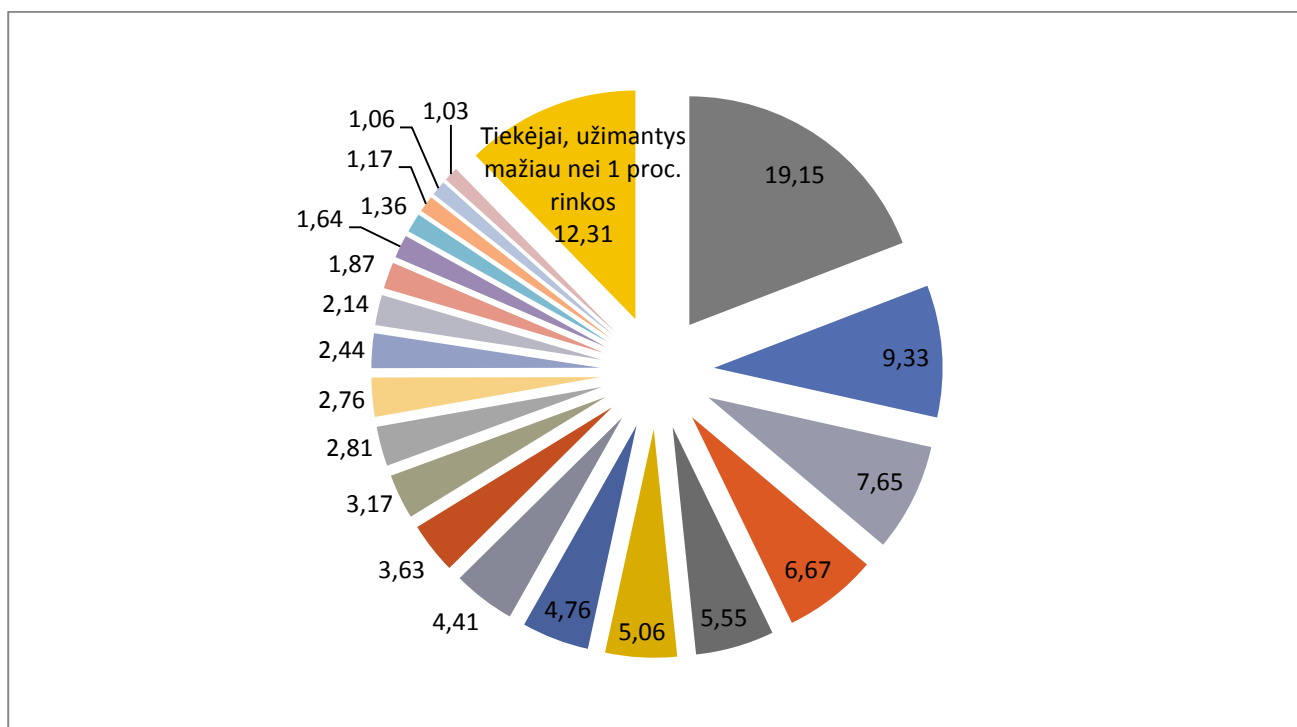
2 lentelė. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro rinkos koncentracijos rodikliai 2015 m. II ketv.

	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Sausis	Vasaris	Kovas	Sausis	Vasaris	Kovas	Sausis	Vasaris	Kovas
Pirktas biokuro kiekis, t _{ne}	26376,97	14931,94	16556,64	4931,60	2376,40	2427,95	31308,58	17308,34	18984,60
Biokuro tiekėjų skaičius	85	53	58	29	15	16	95	61	64
Biokuro tiekėjų, kartu užimančių daugiau nei 75 proc. rinkos, skaičius	12	10	12	13	9	7	15	13	15
Biokuro tiekėjų, užimančių daugiau nei 1 proc. rinkos, skaičius	19	15	18	17	15	14	21	20	22
HHI	991,48	932,15	634,40	708,40	816,03	1044,10	792,95	779,00	544,05
C4 (keturių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	55,79	52,21	39,15	39,65	40,92	52,49	49,96	46,8	35,5
C3 (trių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	47,27	45,23	31,77	32,65	31,8	42,34	42,12	40,24	29,05
C1 (didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis, %)	23,78	21,63	13,56	13,64	11,77	20,45	20,03	19,88	12,45

Šaltinis Komisija.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro apimtį 2015 m. II ketv. HHI indekso reikšmė – 723,48 (pastebima nedidelė koncentracija). Pastebėtina, kad biokuro tiekėjas, užėmęs didžiausią rinkos dalį (19,15 proc.) vertinant pagal biržoje parduoto biokuro kiekį, bendroje CŠTĮ ir NŠG rinkoje (vertinant biržoje ir pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro kiekį) taip pat buvo tarp didžiausių tiekėjų.

4 pav. Biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal energijos išteklių biržoje parduoto biokuro apimtį 2015 m. II ketv., proc.

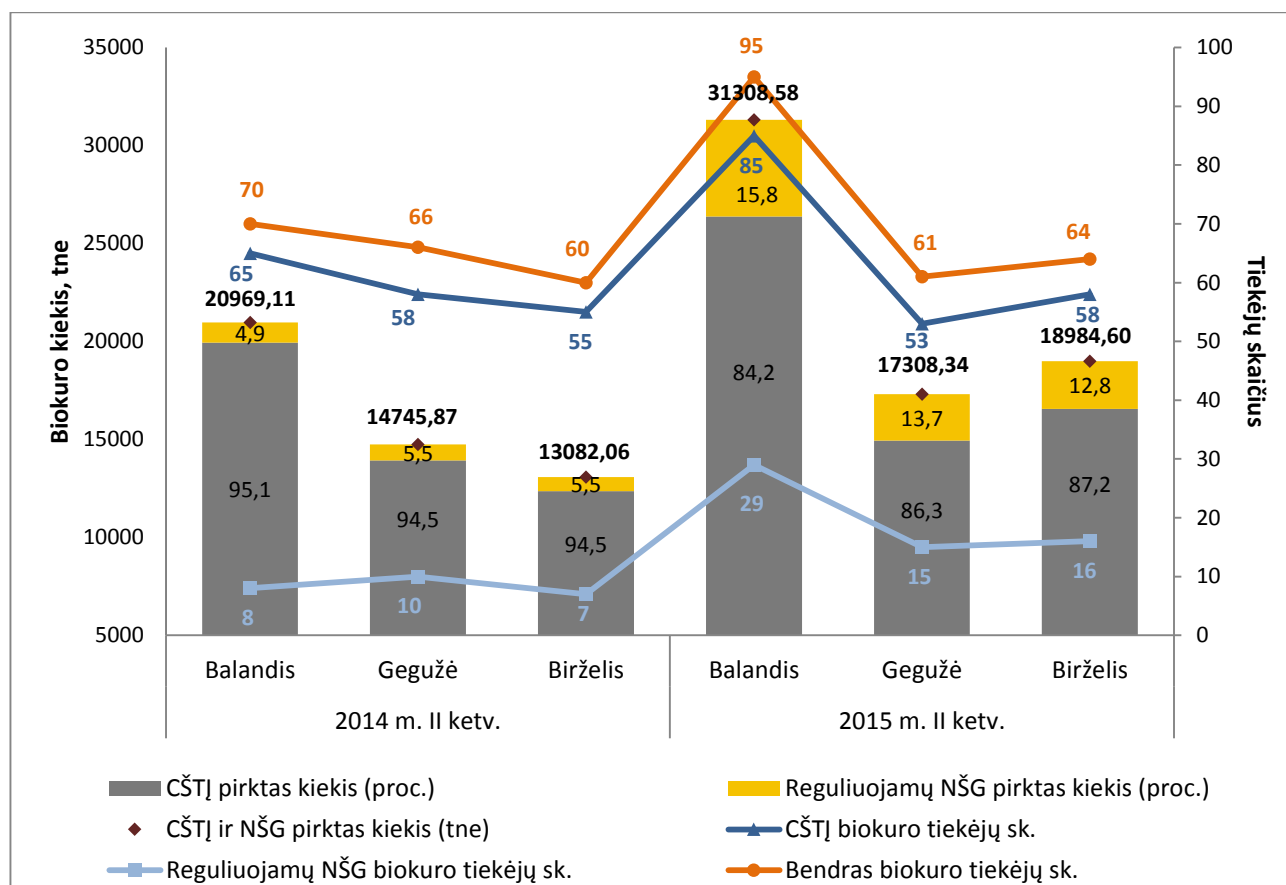
Šaltinis Komisija.

2015 m. II ketv. šilumos ir elektros gamybai buvo nupirkta 67 601,51 t_{ne} biokuro už 8 921,40 tūkst. Eur (30 803,81 tūkst. Lt) (iš jų 14,4 proc. sudarė reguliuojamų NŠG pirktas biokuras).

2015 m. II ketv. CŠTĮ pirktas biokuras sudarė 85,6 proc. viso pirktos biokuro kiekio, 2014 m. II ketv. – 94,7 proc. NŠG pirktas biokuro kiekis 2015 m. II ketv. sudarė 14,4 proc., 2014 m. II ketv. – 5,3 proc.

Vertinant kiekinę išraišką, 2015 m. II ketv. CŠTĮ ir NŠG nupirko 67 601,51 t_{ne} biokuro, t. y. 38,5 proc. daugiau nei 2014 m. II ketv.: CŠTĮ 2015 m. II ketv. nupirko 57 865,56 t_{ne} biokuro, t. y. 25,19 proc. daugiau nei 2014 m. II ketv., atitinkamai NŠG 2015 m. II ketv. nupirko 9 735,96 t_{ne} biokuro, t. y. 3,8 karto daugiau nei 2014 m. II ketv. NŠG biokuro pirkimai padidėjo dėl išaugusio NGŠ skaičiaus, kurie šilumos gamybai naudoja biokurą. Taip pat 2015 m. II ketv., lyginant su 2014 m. II ketv., padidėjo biokuro tiekėjų skaičius tiek CŠTĮ, tiek NŠG rinkose.

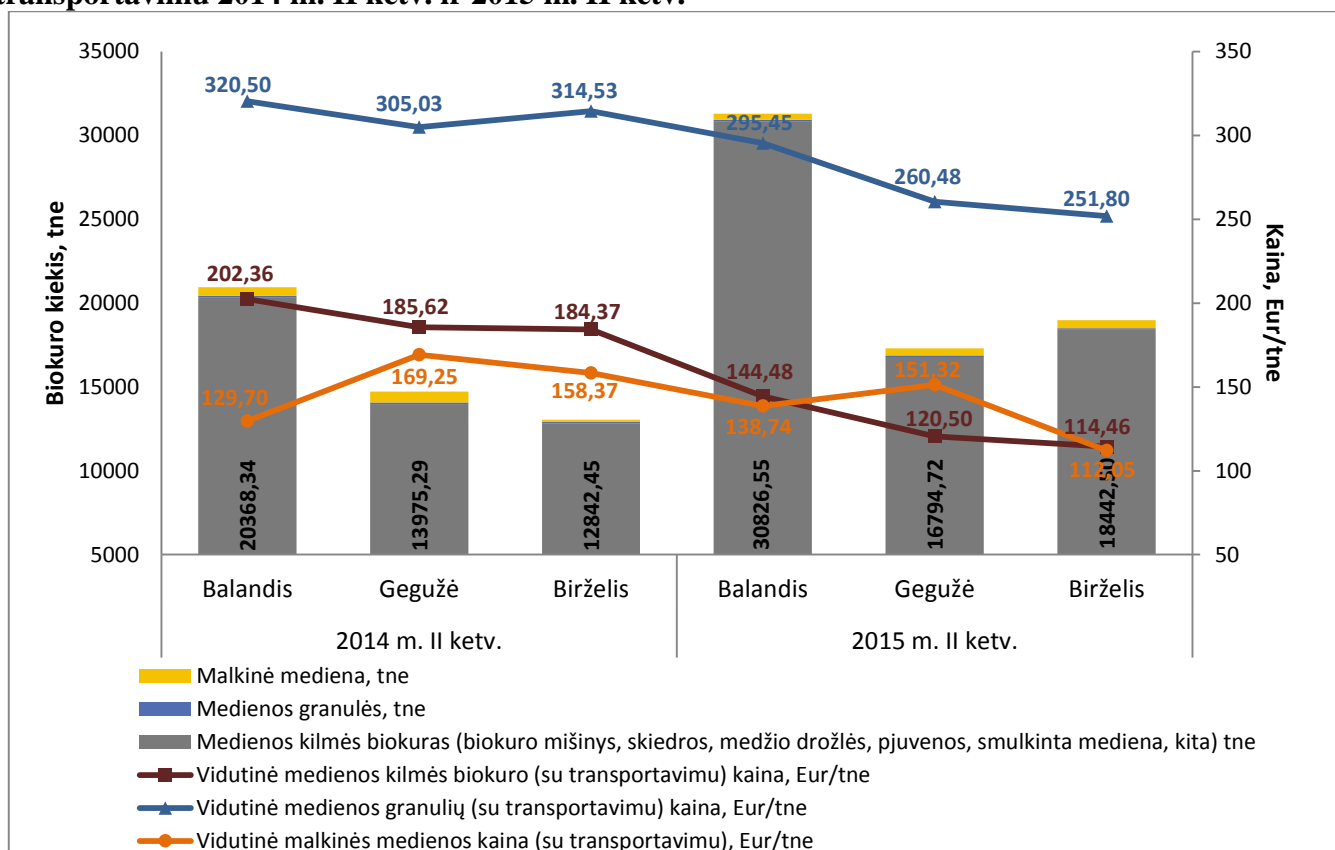
5 pav. 2015 m. II ketv. ir 2014 m. II ketv. biokuro tiekėjų, parduodančių biokurą CŠTĮ ir reguliuojamiems NŠG, skaičius ir parduoto biokuro kiekis

Šaltinis Komisija.

Komisija, siekdama kuo didesnio skaidrumo šilumos kainodaros srityje, Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų apraše, patvirtintame Komisijos 2013 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. O3-759, numatė, kad viešai skelbiama viena vidutinė šalies medienos kilmės biokuro (išskyrus malkinę medieną, medienos granules ir briketus) rinkos kaina. Malkinei medienai, medienos granulėms ir briketams apskaičiuojamos ir skelbiamos atskiros vidutinės rinkos kainos.

6 pav. Reguliuojamų NŠG ir CŠTĮ pirktų biokuro kiekiai ir vidutinė biokuro rinkos kaina su transportavimu 2014 m. II ketv. ir 2015 m. II ketv.

* Vidutinė kaina (su transportavimu), vidutinė medienos kilmės biokuro (su transportavimu) ir vidutinė medienos granulės (su transportavimu,) kainos skaičiuotos kaip atitinkamos biokuro rūšies sąnaudų ir kiekio santykis.

Šaltinis Komisija.

2015 m. II ketv., kaip ir 2014 m. II ketv., daugiausia (97,73 proc.) nupirktas medienos kilmės biokuras, 1,86 proc. malkinės medienos ir 0,41 proc. medienos granulės. 2015 m. II ketv., palyginti su 2014 m. II ketv., vidutinės kainos (su transportavimu) pagal biokuro rūšį mažėjo: medienos kilmės biokuro – 32,47 proc., malkinės medienos – 12,6 proc., medienos granulės – 12,6 proc.

3 lentelė. 2015 m. II ketv. pirktų biokuro kiekis, sąnaudos ir vidutinė žaliavos kaina

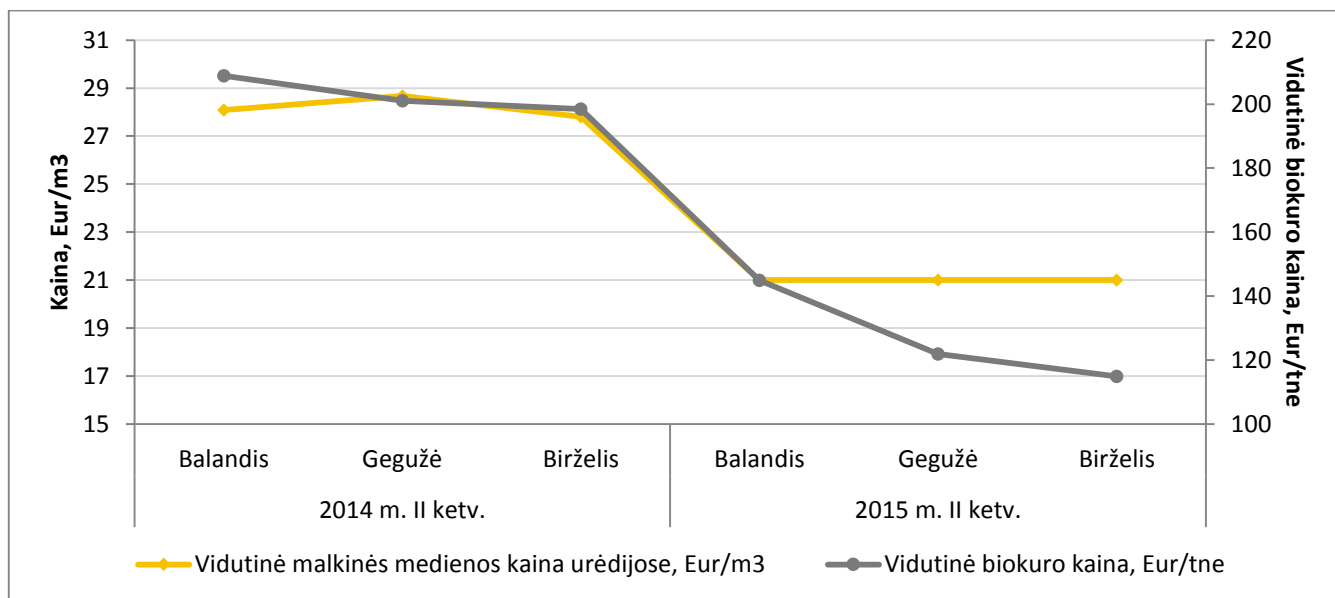
	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Balandis	Gegužė	Birželis	Balandis	Gegužė	Birželis	Balandis	Gegužė	Birželis
Pirktas biokuro kiekis, t _{ne} ⁸	26376,97	14931,94	16556,64	4931,60	2376,40	2427,95	31308,58	17308,34	18984,60
Sąnaudos su transportavimu, tūkst. Eur (pirkusių t _{ne} ir MWh)	3781,18	1833,89	1920,75	757,39	276,81	261,25	4538,57	2110,69	2182,00
Vidutinė žaliavos su transportavimu kaina, Eur (pirkusių t _{ne} ir MWh)	143,35	122,82	116,01	153,58	116,48	107,60	144,96	121,95	114,94
2015 m. II ketv. ir 2014 m. II ketv. vidutinės žaliavos su transportavimu kainos pokytis (%)	-31,91	-39,1	-41,4	-13,6	-39,7	-47,5	-29,95	-39,4	-42,1

Šaltinis Komisija.

⁸ Pirktas biokuro kiekis skaičiuotas kaip pirktųjų t_{ne} ir MWh (verčiant į t_{ne}) suma.

Vidutinė malkinės medienos (žaliavos) kaina (be transportavimo) miškų urėdijose 2015 m. II ketv., lyginant su 2014 m. II ketv., sumažėjo 25,5 proc., o vidutinė biokuro (pirkto energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis) kaina (su transportavimu) 2015 m. II ketv., lyginant su 2014 m. II ketv., sumažėjo 36,11 proc. Biokuro kainos mažėjimui įtakos turėjo sumažėjusi žaliavos kaina urėdijose, sumažėjęs poreikis, lyginant su šildymo sezono metu, didelė biokuro pasiūla.

7 pav. Vidutinė malkinės medienos kaina urėdijose Eur/m³ ir vidutinė biokuro kaina Eur/t_{ne} 2014 m. ir 2015 m. II ketv.

*Vidutinė biokuro kaina, Eur/t_{ne} nurodyta su transportavimu.
Šaltinis Komisija, Generalinė miškų urėdija.

8 pav. matome CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pagal dvišales sutartis ir energijos išteklių biržoje įsigyto medienos kilmės biokuro⁹ vidutinės kainos priklausomybę nuo perkamo biokuro kiekio ir tiekėjų skaičiaus 2015 m. II ketv. Pastebėtina, kad net 44 įmonės iš 52 medienos kilmės biokurą pirko už didesnę nei biržos kainą. Minėtų 44 energetikos įmonių pirktos medienos kilmės biokuro kiekis sudarė 29,7 proc. nuo viso per 2015 m. II ketv. nupirktos medienos kilmės biokuro kiekio. Kitaip tariant, 2015 m. II ketv. 70,3 proc. medienos kilmės biokuro buvo nupirktas už mažesnę nei biržos kainą. Įvertinus įmonių mokėtą kainą už biokurą matyti, kad didelė dalis įmonių biokurą pirko pagal anksčiau sudarytus dvišalius sandorius už didesnę nei biržos kainą, bei sudarant naujus dvišalius sandorius nesilaikė arba netinkamai laikėsi Kuro pirkimo taisyklių¹⁰ 21 str. įtvirtintų nuostatų.

Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG mokamos vidutinės medienos kilmės biokuro kainos 2015 m. II ketv. sudarė 2,3 karto. Mažiausia vidutinė medienos kilmės biokuro kaina 2015 m. II ketv. buvo 107,89 Eur/t_{ne} (372,52 Lt/t_{ne}), didžiausia – 248,30 Eur/t_{ne} (857,33 Eur/t_{ne}).

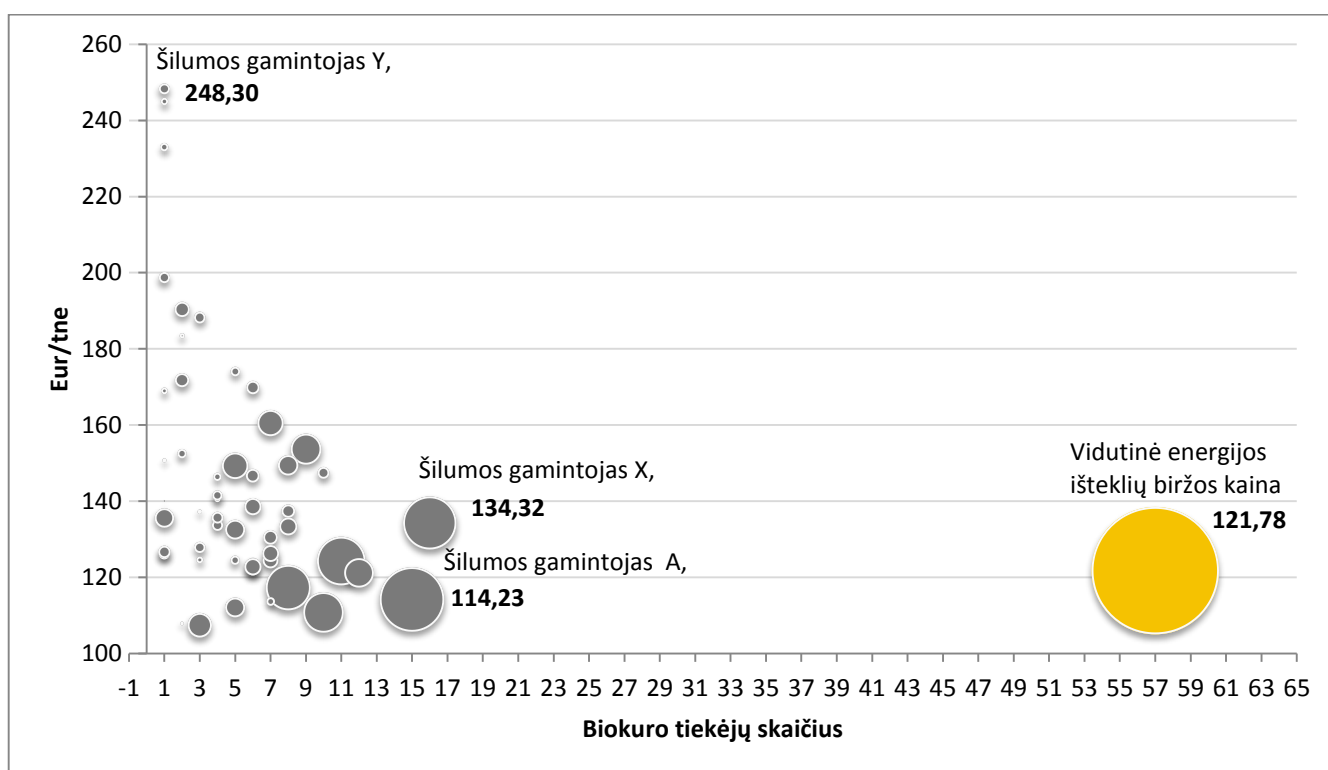
⁹ Medienos kilmės biokuras – biokuro mišinys, skiedros, medžio drožlės, pjuvenos, smulkinta mediena, žievė.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. 741 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimo Nr. 277 „Dėl įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ir kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti pirkimų tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ 21 str.

2015 m. II ketv. daugiausiai (17,3 proc.) šilumos gamintojų medienos kilmės biokurą pirko tik iš vieno tiekėjo, vidutinė kaina svyravo nuo 126,17 Eur/t_{ne} (435,64 Lt/t_{ne}) iki 248,30 Eur/t_{ne} (857,33 Lt/t_{ne}).

Pastebėtina, kad didėjant biokuro tiekėjų skaičiui, mažėja vidutinė biokuro kaina. Taip pat pastebima, kad didelį kiekį biokuro CŠTĮ ir reguliuojami NŠG pirko iš didelio skaičiaus (nuo 8 iki 16) tiekėjų (kiekį parodo paveikslėlyje vaizduojamų apskritimų diametras).

8 pav. Vidutinės medienos kilmės biokuro kainos priklausomybė nuo perkamo biokuro kiekio ir esamo tiekėjų skaičiaus 2015 m. II ketv. (CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinka)*

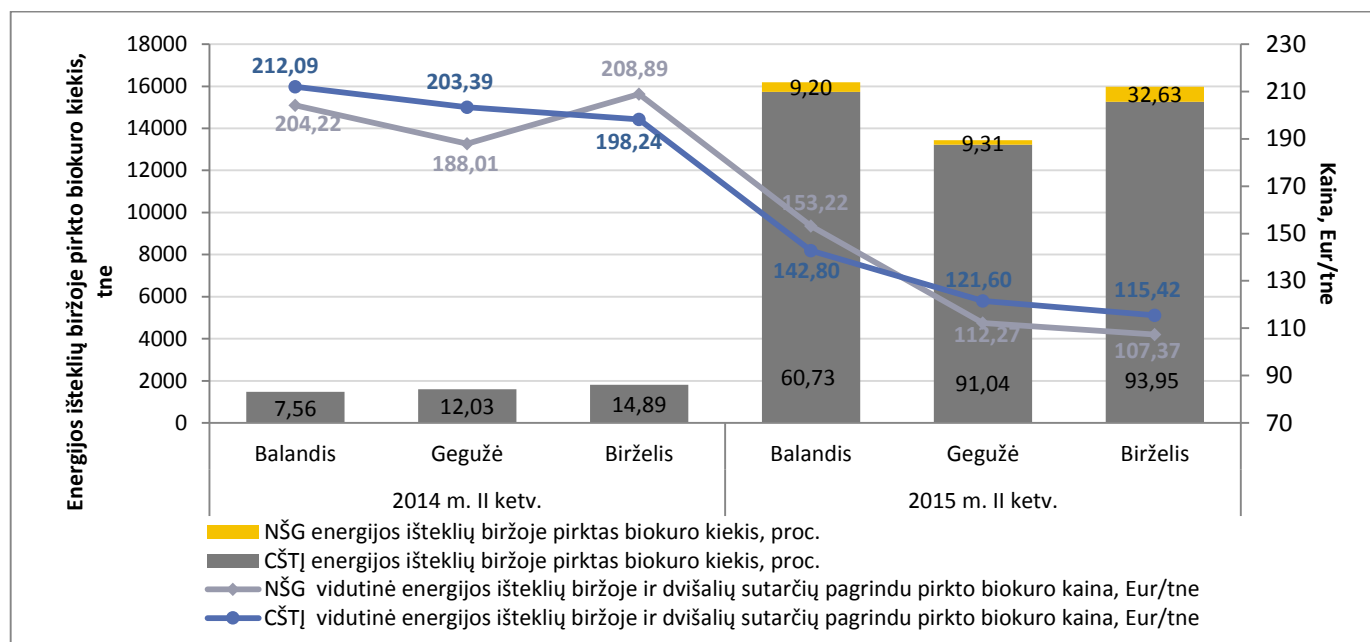
* Vienas apskritimas – vienas šilumos gamintojas, jo dydis rodo nupirkto biokuro kiekį t_{ne}. Kuo didesnis nupirkto biokuro kiekis, tuo didesnis apskritimas.

* Vidutinė energijos išteklių biržos kaina skaičiuota kaip medienos kilmės biokuro (skiedrų) sąnaudų (žaliava su transportavimu) ir kuro kiekio (t_{ne}) santykis, kai biokuras buvo pristatytas pirkėjui (įvykdytas tiekimas), o ne nuo išteklių biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}), pagal kuriuos dalis ar visas kuras bus pristatytas ateityje.

Šaltinis Komisija.

2015 m. II ketv. vidutinė NŠG mokama kaina už biokurą buvo 132,70 Eur/t_{ne} (458,19 Lt/t_{ne}), CŠTĮ – 129,77 Eur/t_{ne} (448,07 Lt/t_{ne}). 9 pav. matyti, kad 2015 m. II ketv. CŠTĮ energijos išteklių biržoje pirko ženkliai didesnę šilumos gamybai reikalingo biokuro kiekio dalį.

9 pav. CŠTĮ ir NŠG energijos išteklių biržoje pirktos medienos kilmės biokuro kiekis ir vidutinė mokėta kaina už medienos kilmės biokurą 2014 m. II ketv. ir 2015 m. II ketv.

*2014 m. II ketv. NŠG energijos išteklių biržoje biokuro nepirko.

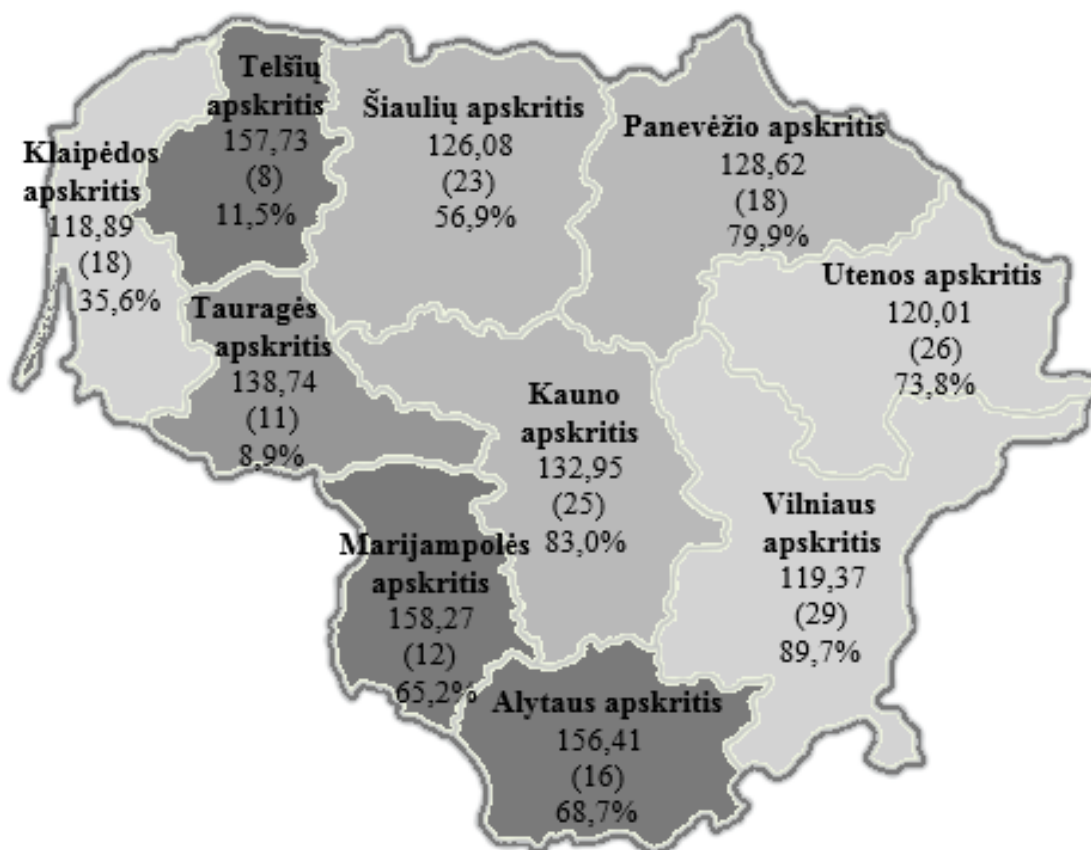
Šaltinis Komisija.

3. Geografinis pasiskirstymas

Lietuva yra suskirstyta į 10 apskričių. Šiuo metu Lietuvoje biokurą bent iš dalies naudoja daugiau nei 40 miestų šilumos tiekimo įmonės. Siekiant įvertinti CŠTĮ ir NŠG mokamas kainas už biokurą ir konkurenciją tarp biokuro tiekėjų skirtinguose Lietuvos regionuose, 10 pav. pateikiami apibendrinti duomenys.

2015 m. II ketv., kaip ir ankstesniais periodais, pastebimi gana dideli biokuro kainų skirtumai Lietuvos regionuose, tačiau šie skirtumai, lyginant su ankstesniais periodais mažėjo. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina 2015 m. II ketv. Lietuvos apskrityse skyrėsi beveik 40 eurų (138,11Lt) už t_{ne} . Daugiausiai biokuro 2015 m. II ketv. buvo nupirkta Vilniaus ir Kauno apskrityse, mažiausiai – Tauragės apskrityje. (žr. 10 pav.)

10 pav. CŠTĮ ir NŠG mokamos biokuro kainos (Eur/ t_{ne}) 2015 m II ketv. Lietuvos apskrityse

	155 – 165 Eur/ t_{ne}
	135 – 145 Eur/ t_{ne}
	125 – 135 Eur/ t_{ne}
	115 – 125 Eur/ t_{ne}

* Biokuro kainos (Eur/ t_{ne}) pagal apskritis nurodytos įskaitant transportavimo sąnaudas. Skliaustuose nurodytas biokuro tiekėjų, iš kurių apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG 2015 m. II ketv. pirko biokurą, skaičius. Procentais nurodytas energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis apskrityje.

Šaltinis Komisija.

Daugiausia už biokurą mokėjo Marijampolės, Telšių ir Alytaus apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG. Svarbu paminėti, kad Marijampolės ir Telšių apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG nepirko granulių, kurių kaina daug didesnė nei kitų biokuro rūšių. 30,2 proc. viso biokuro Marijampolės apskrityje esančios CŠTĮ pirko vidutiniškai už 242,41 Eur/t_{ne} (836,99 Lt/t_{ne}) sutartinę kainą, atitinkamai Telšių apskrityje 52,1 proc. už 152,79 Eur/t_{ne} (527,55 Eur/t_{ne}), Alytaus apskrityje 15,0 proc. už 244,34 Eur/t_{ne} (843,66 Eur/t_{ne}).

Vienos mažiausių kainų formavosi Vilniaus ir Utenos apskrityse, atitinkamai 119,37 Eur/t_{ne} (412,16 Lt/t_{ne}) ir 120,01 Eur/t_{ne} (414,37 Lt/t_{ne}). Pažymėtina, kad 2015 m. II ketv. Vilniaus apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG 89,7 proc. biokuro pirko energijos išteklių biržoje, Kauno apskrityje – 83,0 proc., Panevėžio apskrityje – 79,9 proc.

Mažiausią (118,89 Eur/t_{ne}) (410,50 Lt/t_{ne}) kainą už biokurą mokėjo Klaipėdos apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG. Minėti CŠTĮ ir NŠG biokurą pirko iš 18 tiekėjų, 60,7 proc. viso biokuro buvo įsigyta pagal dvišales sutartis už mažesnę, nei energijos išteklių biržoje kainą.

Kaip matyti 10 pav., daugiausiai biokuro energijos išteklių biržoje pirko Vilniaus (89,7%) ir Kauno (83,0%) apskrityse esantys CŠTĮ ir NŠG. Pastebėtina, kad biokuro poreikis šiose apskrityse buvo didžiausias, o biokuro tiekėjų skaičius apskrityse rodo, kad konkurencija buvo intensyvi. Dėl intensyvios konkurencijos formavosi mažesnės biokuro kainos.

CŠTĮ ir NŠG mokamų biokuro kainų skirtumai apskrityse susidarė dėl keleto priežasčių: biokuro kainos, už kurią jis buvo perkamas pagal dvišales sutartis ir energijos išteklių biržoje pirko biokuro kiekio ir kainos. Energijos išteklių biržoje pirko biokuro kaina 2015 m. II ketv. buvo 24,1 proc. mažesnė nei perkant pagal dvišales sutartis. Apskrityse (Marijampolės, Telšių, Alytaus), kuriose vidutinė CŠTĮ reguliuojamų NŠG mokėta kaina buvo aukščiausia, gana didelė dalis biokuro buvo įsigyta energijos išteklių biržoje, o biokuro tiekėjų skaičius mažiausias. Pastebėtina, kad biokuro kainos energijos išteklių biržoje šiose apskrityse analizuojamu laikotarpiu buvo vienos didžiausių ir tai sąlygojo aukštą vidutinę CŠTĮ reguliuojamų NŠG mokėtą kainą apskrityje. Apskrityse, kuriose kainos buvo žemiausios (Vilniaus, Utenos), didelė dalis biokuro buvo įsigyta energijos išteklių biržoje, kurioje kainos nebuvo aukštos ir tai sąlygojo mažesnę vidutinę kainą regione. Klaipėdos apskrityje kaina buvo mažiausia, tai sąlygojo didelis dvišalių sutarčių pagrindu pirko biokuro kiekis už mažesnę nei energijos išteklių biržoje kainą.

Išvados

Svarbiausi 2015 m. II ketv. rodikliai biokuro rinkoje:

- 2015 m. II ketv. energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis sudarė 67,9 proc. viso rinkoje pirktas biokuro kiekio,¹¹ vidutinė kaina su transportavimu 122,47 Eur/t_{ne} (422,86 Lt/t_{ne}), t. y. 24,1 proc. mažesnė už pagal dvišales sutartis pirktas biokuro kainą ir 36,11 proc. mažesnė, lyginant su 2014 m. II ketv.

- 2015 m. II ketv., palyginti su 2014 m. II ketv., energijos išteklių biržoje, bei dvišalių sutarčių, sudarytų vadovaujantis Kuro pirkimo taisyklių 21.1.2 punktu pirktas biokuro kaina sąlygojo vidutinės biokuro kainos su transportavimu sumažėjimą 36,11 proc.

- 2015 m. II ketv. biokuro rinkoje koncentracija buvo nedidelė. Keturi didžiausi biokuro tiekėjai kartu užėmė 42,52 proc. rinkos, didžiausias iš jų – 14,57 proc.

- Didžiausio biokuro tiekėjo (bendroje CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinkoje) vidutinė kaina su transportavimu (171,32 Eur/t_{ne}) (591,53 Lt/t_{ne}) buvo 29,8 proc. didesnė nei bendra 2015 m. II ketv. rinkos vidutinė žaliavos su transportavimu kaina (131,97 Eur/t_{ne}) (455,67 Lt/t_{ne}). Šio tiekėjo pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro vidutinė kaina (190,59 Eur/t_{ne}) (658,07 Lt/t_{ne}) 2015 m. II ketv. buvo 52,0 proc. didesnė nei energijos išteklių biržoje parduoto biokuro kaina (125,36 Eur/t_{ne}) (432,84 Lt/t_{ne}).

- 2015 m. II ketv. reguliuojami NŠG biokurą pirko 2,3 proc. didesne kaina nei CŠTĮ. Šis kainų skirtumas mažiausias, lyginant su ankstesniais periodais, kadangi vis daugiau biokuro perkama energijos išteklių biržoje, kur pastebima didelė konkurencija tarp biokuro tiekėjų, o tai leidžia formuotis konkurencingai biokuro rinkos kainai.

- Rinkos koncentracijai nustatyti naudotas HHI indeksas, kuris rodo nedidelį koncentracijos laipsnį bendroje (CŠTĮ ir NŠG) rinkoje. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG HHI indekso reikšmė 607,03. Vertinant CŠTĮ ir NŠG atskirai, CŠTĮ HHI indekso reikšmė 708,66, NŠG HHI indekso reikšmė 638,42.

- Nustatyta, kad perkamo biokuro kiekis kainai įtakos neturi.

- 2015 m. II ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina Lietuvos apskrityse skyrėsi beveik 40 eurų už t_{ne}. Tiekėjų energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis bei dvišalių sutarčių pagrindu mokamos kainos už biokurą turėjo įtakos vidutinei kainai apskrityje.

¹¹ Procentinė dalis skaičiuota nuo pirkėjui pristatyto biokuro kiekio (t_{ne}), o ne nuo biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}).

Priedai

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 10 punktu teikia apibendrintą informaciją apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių šilumos tiekėjų, reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų tiesiogiai sudaromų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinę kainą (su transportavimo išlaidomis) pagal biokuro rūšį.

Šilumos tiekėjų ir reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinė kaina (Eur/t_{ne}) 2015 m. II ketv.

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras	Medienos granulės	Malkinė mediena
Varėnos r.	246,29		
Utenos r.	145,37		
Šilutės r.	180,63	371,03	
Šiaulių m./ r.	136,65		
Šakių r.	176,23		
Raseinių r.	125,68	379,59	
Radviliškio r.	141,04		
Plungės r.	179,36		136,80
Pakruojo r.	122,15		
Molėtų r.	137,42		108,59
Kaišiadorių r.	162,13		
Jonavos r.	177,83		
Švenčionių r.			122,88
Skuodo r.	168,94	344,15	
Mažeikių r.	152,79		
Kretingos r.	152,09		
Ignalinos r.	174,06		
Tauragės r.	135,60		
Šalčininkų r.	183,44		157,67
Širvintų r.	166,96	351,52	
Šilalės r.	166,05		
Vilniaus m./ r.	183,30	352,92	
Ukmergės r.	125,60		129,51
Kauno m./ r.	123,34		
Panevėžio m. /r.	151,66	336,89	164,10
Kėdainių r.	151,66		164,10
Pasvalio r.	151,66		164,10
Kupiškio r.	160,05		164,10
Rokiškio r.	151,66		164,10
Zarasų r.	151,66		164,10
Alytaus m.	215,08		
Biržų r.	232,97		
Marijampolės	243,64		
Kelmės r.	244,97		
Telšių r.	244,40		
Vilkaviškio r.	238,39		
Anykščių r.		372,42	102,26
Joniškio r.	137,59		
Elektrėnų	190,39		
Klaipėdos m./ r.	107,98		

Šaltinis Komisija.